

VOORoudERS VAN DE LEIDSE BURGEMEESTER ADRIAEN HENDRICXZ. VAN TETRODE
(+ 1625)

Voor veel genealogen is Clara van Sparwoude een begrip¹. De bekende Delftse erflaatster overleed in 1615. Drie eeuwen lang profiteerden haar familieleden en hun nakomelingen van haar erfenis en thans vormt de administratie ervan in het Delftse gemeentearchief een veel geraadpleegde bron voor genealogisch onderzoek. Tot de begunstigde verwanten behoorde haar achterneef Adriaen Hendricxz. van Tetrode te Leiden. Op de Wapenkaart der Veertigen van Gijsbert Ariensz. van Rijckhuysen vindt men als zijn wapen het oude Van Tetrode-wapen (in zwart drie plompebladeren van zilver) weergegeven². Hij was kapitein van de schutterij, schepen en burgemeester van Leiden en moet ook geschilderd hebben, want in een boedelinventaris uit 1639 is sprake van "een stuckge van 2 duyffgens, gemaect bij den Burgemeester Tethrode"³. Zijn oudtante Clara Jansdr. van Sparwoude had overigens niet alleen hem met een legaat bedacht, maar ook zijn broer Jan en zijn zuster Willemtgen. Het zijn de legaten waar Clara's testament van 28 januari 1598 mee begint: "Ende eerstelicken wille ende begeere ick mits desen, dat de drye naeghelaeten weeskinderen van wijlen Hendrick Adriaensz., in zijn leven woonachtich tot Leyden, zoon van wijlen Adriaen Jansz., mijnen halven broeder za. van mijn za. vaders zijde, bij naemen Jan ende Adriaen Hendrixzoonen ende Willempgen Hendrixdr., geprocreeert bij Ariaentghen van Brouckhoven, elx jaerlix uytgereyckt zall worden de somme van tweehondert ende vijftich guldens sjaers."

Zijn ouders waren bijgevolg Hendrick Adriaensz., in zijn leven woonachtig te Leiden, en Ariaentgen van Brouckhoven. Inderdaad treffen wij het gezin aan in het bevolkingsregister van Leiden van september 1581: "Opt Stienscuyr [...] Heyndrick Ariaensz. Tetroede, van Deventer, hier gewoont 12 jaren, Ariaen Jansdr. sijn wijff, Willem [d.i. Willemtgen], Jan, Arian hair kinderen [...]"⁴. Wat opvalt, is dat Hendrick Adriaensz. hier al "Tetroede" genoemd wordt, in 1581, en dat hij afkomstig heet te zijn uit Deventer, maar al twaalf jaar, dus sinds 1569, in Leiden woont. Deventer houd ik voor een verschrijving. Zijn vader Adriaen Jansz., een halfbroer van vaderszijde van Clara Jansdr. van Sparwoude, heeft vermoedelijk in Delft geleefd. Blijkens de huwelijksvoorwaarden van Heyndrick Adriaensz. (hier nog zonder geslachtsnaam) en Adriana Jansdr., dochter van Jan van Brouhoven, van

3 mei 1571 was de bruidegom vergezeld van zijn voogden Govert IJsbrantsz., Cornelis Jorisz. Verburch en Adriaen Jansz. van der Meer, allen "poorters der stede van Delft"⁵. In plaats van Deventer zal derhalve Delft zijn bedoeld. Blijkens zijn testament van 16 december 1573 was Henrick Adriaensz. (ook nu nog zonder geslachtsnaam) "schilder" van beroep⁶. Op 10 januari 1593 was hij "out omtrent 44 jaren"⁷. Op 2 juni 1597 werden de kosten van het openen van een graf voor hem in de Pieterskerk voldaan; hij is dus kort tevoren overleden⁸.

Over Hendricks vader Adriaen Jansz. weten wij niet veel. Clara noemt hem in haar testament "mijnen halven broeder za. van mijn za. vaders zijde". Wij kennen eigenlijk maar één akte waarin hij nog voorkomt. Dat is in het testament van zijn - en Clara's - vader Jan Heynricxz. van 1549. Alles wijst op grote spanningen tussen vader en zoon: "Ordonneert ende wil die voirs. Jan Heinricxz. voorts, dat Adriaen Jansz., sijn zoone, geprocreert bij Maritgen Bartolomeusdr., omme merckelijcken redenen willen, als dat hij hem testant weederhoerich geweest is ende mit sooberen geselscappe sijn conversatie gehouden ende in seeckeren stucken hem sulcx gedragen heeft dat hij nae alle rechten ende oick redene soude moegen denselven Adriaen van sinen legittime onterfven, willende nochtans tquaet mit guet loonen, heeft denselven Adriaen gemaect sinen gerechte ende natuerlijcke portie ende kintsdeele [...] sonder yet meer."

Belangrijk is dat in de akte Adriaens moeder genoemd wordt, Maritgen Bartolomeusdr., de eerste vrouw van Jan Heynricxz. In dezelfde akte zeggen Jan Heynricxz. en zijn tweede vrouw Willemtgen Willemsdr. - Clara's moeder - elkaar het vruchtgebruik toe van hun goederen, mocht één van hen komen te overlijden. Jan Heynricxz. en Willemtgen Willemsdr. hadden overigens al op 21 augustus 1524 huwelijksvoorwaarden gemaakt; Maritgen Bartolomeusdr. moet dus voordien zijn overleden.

Er is in de genealogische literatuur wel eens gespeculeerd over de vraag, hoe het mogelijk was dat de nakomelingen van Jan Heynricxz. die afstammen van zijn zoon Adriaen Jansz., zich Van Tetrode zijn gaan noemen, terwijl zijn dochter Clara Jansdr. de naam Van Spa(e)rroude heeft gevoerd⁹. Nu was het voeren van een naam destijds niet zo aan regels gebonden als nu. Iemand kon b.v. naar iemand anders vernoemd zijn en dan niet alleen de voornaam, maar ook de familienaam (en soms zelfs het patronymicum) van die ander krijgen. In het codicil van

Clara van 31 maart 1602 vinden we daarvan een voorbeeld: zij legateert daar aan "Arent van der Meer, zoonken van Franck Reyersz. van der Burch, haer comparantes pille" f 1.500. Het gaat hier om haar petekind, haar "pille", die kennelijk naar haar overleden man, Mr. Arent Vranckenz. van der Meer, vernoemd is en, hoewel eigenlijk een Van der Burch, de voornaam Arent én de geslachtsnaam Van der Meer van Clara's man gekregen heeft. Op dezelfde wijze is Clara zelf vernoemd geweest naar haar grootmoeder van vaderskant, Claer Gerytsdr. van Spaer(n)woude. Clara heeft met de voornaam de geslachtsnaam van haar grootmoeder gekregen. De naam Van Spa(e)rroude is dus verklaard. Maar hoe komt het nu dat de nakomelingen van haar halfbroer van vaderszijde Adriaen Jansz. zich, in elk geval al sinds 1581, Van Tetrode zijn gaan noemen?

De vader van Adriaen Jansz. en Clara Jansdr., Jan Heynricxz., goudsmid te Delft, was een zoon van Heynrick Jansz., goudsmid te Delft, en Claer Gerytsdr. van Spaer(n)woude. Dit echtpaar was afkomstig uit het Haarlemse. Heynrick Jansz. stamde uit een Haarlemse regeringsfamilie die al het wapen met de vis en de twee sterren (Clara's wapen) voerde. Claer Gerytsdr. van Spaer(n)woude behoorde tot het adellijke geslacht Van Spaernwoude, dat zijn naam ontleende aan de plaats Spaarnwoude in Kennemerland en een leeuw in zijn wapen voerde. Onder de voorouders van het echtpaar komt de naam Van Tetrode niet voor, ofschoon Tetrode de oude naam is van Overveen (gemeente Bloemendaal), eveneens in Kennemerland.

De oorsprong van de naam Van Tetrode bij de nakomelingen van Adriaen Jansz. moet dan ook ergens anders gezocht worden; hij komt niet van de kant van zijn vader Jan Heynricxz. Er valt dan natuurlijk te denken aan Adriaens vrouw, die wij evenwel niet kennen, of aan Adriaens moeder, Maritgen Bartolomeusdr., de eerste vrouw van Jan Heynricxz. Ik ben in die richting verder gaan zoeken.

Nu bestaat er nog een testament van Jan Heynricxz., van 21 mei 1538. Hij was toen al met Willemtgen Willemsdr. hertrouwd, maar in dat testament is sprake van een geschil dat hij op dat moment nog had met Katrijn Bertelmees Dilscarvers dochter, de zuster van zijn eerste vrouw Maritgen Bertelmeesdr. Het geschil ging over de nalatenschap van de moeder van Katrijn en Maritgen, Baef Bertelmees Dilscarvers weduwe, en Jan Heynricxz. kwam daarbij op voor de belangen van de kinderen uit zijn eerste huwelijk met Maritgen Bertelmeesdr. als erfgenamen van hun grootmoeder Baef. Er is sprake van kinderen, dus behalve Adriaen

Jansz. tenminste nog een kind, vermoedelijk Heynrick Jansz., die priester is geworden.

Wij weten nu dat Maritgen Bertelmeesdr. de dochter was van Baef Bertelmees Dilscarvers weduwe. Ik heb in 1961, in mijn artikel "Het voorgeslacht van Clara van Sparwoude" in De Nederlandsche Leeuw, de mogelijkheid geopperd dat Baef Bertelmees Dilscarvers weduwe dezelfde zou zijn als Baef Danelsdr., weduwe van Bartelmees Hughez., genoemd in een Delftse oorkonde van 20 april 1505. Uit deze oorkonde bleek dat Baef Danelsdr. een woning bezat in Wassenaar, en dat bracht mij op het idee, dat zij wel eens uit het Wassenaars-Leidse geslacht Van Tetrode zou kunnen stammen, waarin de voornaam Danel voorkwam. De naam Van Tetrode zou dan in vrouwelijke lijn, van Baef Danelsdr. via Maritgen Bertelmeesdr. op Adriaen Jansz. en zijn nakomelingen zijn overgegaan.

Het was niet meer dan een hypothese, een vermoeden waar men zich bij zijn onderzoek door laat leiden. Eerst diende überhaupt aangetoond te worden dat Baef Bertelmees Dilscarvers weduwe identiek was met Baef Danelsdr., weduwe van Bartelmees Hughez. Welnu, dat lukte. Eén van de Delftse poorters die als voogden van Hendrick Adriaensz. [van Tetrode] op 3 mei 1571 bij diens huwelijksvoorwaarden aanwezig waren, was Govert IJsbrantsz. Govert IJsbrantsz. was de schoonzoon van Katherina Berthelmees Hugenz.dr.¹⁰ Het lag voor de hand deze laatste met Hendrick Adriaensz.'s oudtante Katrijn Bertelmees Dilscarvers dochter te vereenzelvigen.

Bleef nog te bewijzen dat Baef Danelsdr., weduwe van Bartelmees Hughez. alias Dilscarver, tot het Wassenaars-Leidse geslacht Van Tetrode behoorde. Wij weten dat daarin de voornaam Danel voorkwam en dat Baef een huis in Wassenaar bezat. Maar hier liep het onderzoek vast. De relatie viel op geen enkele manier aan te tonen, hoewel er in het gemeentearchief van Leiden heel wat stukken en zelfs stambomen van de familie Van Tetrode berusten. Eén van de leden van dat geslacht, Willem Aerntsz. van Tetrode, is vrij bekend als de stichter van het St. Stevenshofje in de Haarlemmerstraat (1487) en deze had een broer Danel Aerntsz., die wat de tijd betreft best de vader van Baef Danelsdr. zou kunnen zijn. Maar hoe dit aan te tonen?

Men is, ook in de wetenschap, wel eens van het toeval of het geluk afhankelijk. Toen ik een keer bij een bevriend genealoog, de heer P. Flipppo in Breukelen, in diens gigantische collectie aantekeningen mocht kijken, vond ik een verwijzing naar een Delftse notariële akte, waarvan het belang mij op slag duidelijk was. Het was een verklaring

van een zekere Pieter Pietersz. van Beaumont uit 1612, dat "uyt seeckeren geslachtboom bij de hant van Pieter Pieterss. van Beaumont sijnen vader sa. geschreven" o.a. bleek: "Van *Daniel Aertsz.* is gecomen *Cornelis Danielsz.*, Mr. Willem, Jacob, Panckraes, Arent, *Baefgen*, Geertruyt, Meynngen, Machtelt, Lijsbeth Daniels." Uit het vervolg van de akte bleek duidelijk dat het om de familie Van Tetrode ging en wel in verband met het St. Stevenshofje in Leiden. De regenten van het hofje hadden in 1561 met toestemming van de naaste familieleden van de stichter enig bezit van het hofje verkocht, en daarbij was aangetekend: "De erffgen. van Cornelis Danielsz. van Tetroede ende die erffgen. van Jacob Danielsz. van Tetroede ende die erffgen. van *Baefgen Danielsdr.* ende die erffgen. van Geertruyt Danielsdr., gecomen van *Daniel van Tetroede*, consenteren, soeveel als heur dit aengaet, te vercoopen tinhouden van desen."¹¹

Daarmee was het bewijs geleverd dat Baef Danielsdr., weduwe van Bartelmees Hughez. alias Dilscarver, een dochter was van Danel Aerntsz. van Tetrode.

Ook is nu verklaard, hoe de nakomelingen van Clara's halfbroer Adriaen Jansz. aan de naam Van Tetrode zijn gekomen; zij hebben de naam van hun voormoeder Baef Danielsdr. van Tetrode aangenomen; deze is a.h.w. in vrouwelijke lijn op hen overgegaan - iets dat destijds veelvuldig voorkwam.

Tevens is hierdoor de verbinding gelegd met het oude Wassenaars-Leidse geslacht Van Tetrode. Dit geslacht is enigermate in kaart gebracht door de heer W. Tettero in zijn "Genealogie Van Tetrode, 1300 tot omstreeks 1580", Voorburg 1985, waaraan ik de nu volgende generaties te danken heb.

Danel Aerntsz. van Tetrode, brouwer te Leiden, overleed op 28 mei 1494¹². Zijn weduwe heette Catherijn¹³; Baefs dochter Katrijn zal naar haar zijn vernoemd. Danel was een zoon van Aernt van Tetrode, schout van Zuidwijk en Heilige Geestmeester van Wassenaar, overleden op 21 september 1471¹⁴. Aernt was een zoon van Willem van Tetrode, schout van Zuidwijk, overleden voor 5 mei 1423¹⁵. Zowel Willem als zijn zoon Aernt zijn beleend geweest met een jaarlijkse uitkering van 4½ pond hollands, te ontvangen van de rentmeester van Kennemerland. Daarmee was al op 23 augustus 1365 een Aernt van Tetrode beleend¹⁶, in wie wij wel Willems vader mogen zien; deze Aernt woonde namelijk op 11 januari 1390 te Wassenaar¹⁷. Hij is vermoedelijk identiek met Aernt van Tetrode, schout van Schoorl en Petten in 1370; op diens zegel is het

Van Tetrode-wapen met de drie plompebladeren afgebeeld, maar met daaroverheen een barensteel van drie hangers¹⁸. De barensteel werd wel aan het familiewapen toegevoegd om aan te geven dat het om een jongere zoon of een jongere tak van de familie ging. Waarschijnlijk behoorde Aernt van Tetrode, vermeld 1365-1390, dan ook tot een jongere tak van het geslacht Van Tetrode, dat sinds 1303 in de bronnen voorkomt. Het heeft zijn naam te danken aan de plaats Tetrode, tegenwoordig Overveen (gemeente Bloemendaal). Daar, in Kennemerland, moet de bakermat van het geslacht gezocht worden.

*

Kort na de voltooiing van deze bijdrage wees de heer W. Tettero te Voorburg mij erop, dat ook de vrouw van Hendrick Adriaensz., Ariaentgen Jansdr. van Brouckhoven, in vrouwelijke lijn van het geslacht Van Tetrode afstamde. Zij had een overgrootmoeder Adriaene Jansdr. van Tetrode, gehuwd met Huge Meesz.¹⁹ Dit echtpaar had een zoon Foy(e) Hugenz., gehuwd met Beatrix Cornelisdr. [van Delff]²⁰. De laatstgenoemden hadden een zoon Gerrit Foyenz., die ook al de naam Van Tetrode aannam²¹, en een dochter Anna Foyendr., gehuwd met Jan van Brouckhoven - de ouders van Ariaentgen Jansdr. van Brouckhoven. Zowel Hendrick Adriaensz. als zijn vrouw Ariaentgen Jansdr. van Brouckhoven stamden dus in vrouwelijke lijn van het geslacht Van Tetrode af, hetgeen de motivatie versterkt zal hebben die geslachtsnaam te gaan voeren.

Waar in de tekst niet naar de bronnen wordt verwezen, zijn de gegevens ontleend aan mijn artikel "Het voorgeslacht van Clara van Sparwoude" in *De Nederlandsche Leeuw*, jg. 78 (1961), kol. 201-211, 239-256, jg. 81 (1964), kol. 344-358.

1. Aad van der Tang, *Stamboomonderzoek. Een handreiking bij het schrijven van uw familiegeschiedenis*, Utrecht-Antwerpen 1981, p. 50, 51.
2. Van Rijckhuysen beschrijft in zijn "Geslacht en Wapen Boeck" (hs. in GA Leiden), dl. A, fol. 58v, een gebrandschilderd glas met het wapen van Adriaen Hendricxz. van Tetrode: "3 witte meerbladen op swart velt", door hem in 1741 aangetroffen in de Grote Zaal van de Doelen.
3. *Künstler-Inventare*, herausgegeben von A. Bredius, Den Haag 1917, p. 774. Met dank aan Gary Schwartz te Maarssen.
4. GA Leiden, stadsarchief 1574-1816, nr. 1289, fol. 141 a.
5. GA Leiden, rechterlijk archief, nr. 76, huwelijksvoorwaarden 1550-1583, akte 381.
6. GA Leiden, notariële archieven 1564-1811, nr. 43.
7. Als voren, nr. 21, akte 11.
8. GA Leiden, archief van de kerkvoogdij der hervormde gemeente, kerkmeesters van de drie hoofdkerken, blafferds, 1597, fol. 1v.
9. *Genealogische en Heraldische Bladen*, jg. 2 (1907), p. 505.
10. NA, archief van de Nassause Domeinraad 1581-1811 met retroacta vanaf de dertiende eeuw, nr. 7320, fol. 187-187v, nr. 7341, fol. 112v, archief van de graven van Holland, nr. 744, fol. 37. Vgl. *De Nederlandsche Leeuw*, jg. 51 (1933), kol. 372-374, jg. 52 (1934), kol. 345-348.
Mr. Aernt Hugenz., "neve" van Katherina Berthelmees Hugenz.dr. (NA, archief van de Nassause Domeinraad 1581-1811 met retroacta vanaf de dertiende eeuw, nr. 7320, fol. 187-187v), was een zoon van Geertruyt Danelcdr. van Tetrode (GA Delft, notariële archieven 1574-1842, nr. 1764, fol. 264-266v). Voor hem en zijn voorouders van vaderskant zie *De Nederlandsche Leeuw*, jg. 116 (1999), kol. 450-452.
Katrijn Bartelmees Hugenz.[dr.], wonende te Delft, bezat nog in september 1558 de helft van een huis in Wassenaar (NA, archief van de Staten van Holland 1445-1572, nr. 1147, fol. 5v).
11. GA Delft, notariële archieven 1574-1842, nr. 1764, fol. 264-266v. Met dank aan P. Flipppo te Breukelen.
12. GA Leiden, archieven van de kerken, nr. 417, fol. 155v.
13. GA Leiden, archieven van de gasthuizen, nr. 1160, fol. 44v.
14. GA Leiden, archieven van de kerken, nr. 417, fol. 142.

15. NA, archief van de graven van Holland, nr. 712, fol. 40.
16. Als voren, nr. 226, fol. 95, nr. 709, fol. 15v-16.
17. Als voren, nr. 708, fol. 6v, datering fol. 5.
18. RA in Noord-Holland, archief van de abdij van Egmond, nr. 638, regest 445.
19. De Nederlandsche Leeuw, jg. 102 (1985), kol. 463, noot 21.
20. GA Leiden, bibliotheek over Leiden en omgeving, nr. 65016.
21. Als voren, nr. 5040, fol. 7. Met dank aan W. van Duijn te Sassenheim.